

Arkeolojik soygunculuk dünyayı kasıp kavuruyor

Hacılar Köyü'nden kaçırılan eserler Avrupa'da müthiş fiatlarla satılıyor.

Hindistan'ın tarihi Çamba mabedinden, Hindu tanrısı Vişnu'nun yedinci yüzyıldan kalma bronz heykeli, Amerikalı bir koleksiyoncu hesabına çalışan hırsızlar tarafından çalındı. Ülkeden binlerce çığlık yükselirken, heykel sınırları aşmış hedefine ulaşmıştı bile...

Suriye'den gelip Lübnan sınırını aşan sebze yüklü kamyonlardan, Beyrut'ta boşaltılan mallar şunlardı: Suriye'nin tarihi Saraylarının duvarlarından sökülmüş İslâm Sanatının seçme örnekleri. Sebze paravani kalkınca, Beyrut'ta görevli soyguncular çetesi kaçırılan malları ele geçirdi.

Birkaç ay önce Harvard Üniversitesi arkeolog grubu, Guatemala'da Maya medeniyetine ait eserlerle ilgili bir kazı yapıyordu. Soyguncular çetesinin ani baskını sonucu yarılarındaki yerli rehber öldürüldü, arkeologlar ise civardaki kamplarına kaçarak canlarını zor kurtardılar. Ertesi gün kazı yerinde ne soygunculardan, ne de Maya medeniyetinin arkeolojik servetinden eser vardı.

İşte bu olaylar, son yıllarda bütün dünyayı kasıp kavuran kültür hırsızlığı kayıtlarına geçmiş birkaç örnek. Kanun dışı antika ticaretinin çemberi, uluslararası soygunlar, Amerikalı ve Batılı bazı ünlü koleksiyon sahibi satıcıların kiraladıkları hırsız çetelerinin faaliyetleri ile dönüşüyor.

Soyguncuların müşterileri için ele geçirdikleri eserler bugün öylesine yaygın ve çeşitli ki, arkeolojik sahasının tümünü kapsamaktadır. Türkiye, bu kaçakçılık çarkının sık sık içine giren ülkelerden biridir. Arkeolojik serveti ile Anadolu, soyguncular çetesinin ve destekçilerinin gözlerini kamaştırmaktadır. Hacılar köyünde M.Ö. 6000 yılına ait röliefler, Batı Avrupa'nın mezar evlerinde satıldığı zaman

değerleri on misli artmakta -dır.

Birkaç yıl öncesine kadar bu arkeolojik servetellerinden alınmasına göz yuman ülkeler, şimdi geride ne kaldı ise sıkı kontrol altına almak, ülke dışına çıkmasını önlemek için çeşitli tedbirlere başvur-maktadırlar. Bu nedenle, kanun dışı piyasaya dalgalanmaya başlamakta, talep bir hayli yük-selmektedir. Talebin artmasıyla, hırsızlar çetesinin de yeni yollar ve metodlar deneyerek çalışmalarına ayrı bir yön vermeleri gerekmektedir. Hindistan ve İran'da rüşvet alışverişi hırsızlara büyük çapta yardımcı olurken, bazı nakliye şirketleri de "kutuların açılmaması için ek ücret" öde-mesi yapmaktadırlar. Zengin tarihi kültüre sahip bu ülkelerde mali yönden sıkıntı çeken çevreler rüşvet alışverişini kolaylaştırmaktadır. Bazı kişiler, aylık kazançlarının çok

Guatemala'da soyguncular tarafından kaçırılmak istenirken tahrip edilen bir Maya heykeli...

üstünde olan bu el altı ödemelerini geri çevirememektedirler. Ancak, tarihi eser kaçakçılığını hızlandıran bu kişiler, dönen büyük çarkın sadece bir kaç dişlisini meydana getirmektedirler. Esas işin temeline köylüler ve çiftçiler yer almaktadır. Onlar, bulundukları yerdeki toprağı kazarak,

arkeolojik eserlerden para kazanmaya çalışırken, bütün dünyayı saran tarihi eser soygunculuğunda oynadıkları önemli rolün farkına bile varmamaktadırlar. Bu soygunları önleyebilecek en etkili tedbir yine de mahalli halkın arkeoloji hazinesini korumasını sağlayacak şekilde eğitilmesidir.

ÇIPLAK DANSÖZLERE "EVET" PICASSO'YA "HAYIR,"

"Sansür ile alay etmek hiç iyi değildir".

Bu sözler, son günlerde Brezilya'da ağızdan ağıza dolaşılıyor. Daha bir hafta öncesine kadar Rio de Janeiro'daki kitapçıların raflarında sessiz sedasız duran bir eser, birdenbire bütün dikkatleri üzerine çekti. Karnavalları ile ün yapan, her türlü çılgınlığı hoş gören Rio cemiyeti, şimdiki bu kitabın piyasadan neden kaldırıldığını anlamaya çalışıyor. Eser, Pablo Picasso'ya ait. Sanatçının cinsel temaları işlediği gravürlerle dolu.

İşte Brezilya Sansür Kurulu'nun arayıp bulduğu ve satışını yasakladığı bu eser, ülkede, özellikle sanat çevre-

Yasaklanan Picasso ve yasaklanmayan...

lerinde büyük şaşkınlık yarattı. Loş gece klüplerinde, kitapçıların çok ötesinde, yarı çıplak çiftlerin, müstehcen sözcüğünü yok edip, patronlarını mutlu kılmak için ağırladıkları müşteriler, sinemalarda yer alan açık yatak sahneleri, hatta sadist gösterileri ile çeşitli seks oyunlarını gösteren filmler varken, sansürün bu kitaba yönelmesi hayretle karşılandı. Ve artık plaj kıyafetlerinde, bikini-lerin üst kısımlarını yok eden

moda bile ortaya çıktıktan sonra, Rio de Janeiro'daki "Sansür" işaretini, pek çok kimse bir türlü anlayamadı.

İlk kez Picasso'nun eserlerine koyduğu sansür ile, sanatçıları şaşkına çeviren Sansür Kurulu Şefi Paixao'nun bu konuda yaptığı açıklamaya ise gerçekten ilginç: "Bu uygulamayı daha önce yapmıyorduk, ama bürokrasi ne demektir bilirsiniz. Böyle şeyleri bulmak için zaman ister."